

Motion till riksdagen 2005/06:Sk414

av **Lennart Hedquist m.fl. (m)**

Alkoholbeskattningen

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till förändrad alkoholbeskattning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU bör koncentrera sina insatser beträffande alkoholbeskattningen till att få till stånd höjda minimiskatter på spritdrycker.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alkoholfria miljöer samt vikten av personligt ansvarstagande och effektiva åtgärder för att motverka för hög alkoholkonsumtion och alkoholmissbruk.¹

¹ Yrkande 3 hänvisat till SoU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Under första halvåret 2000 träffade regeringen en överenskommelse med EU om en successiv anpassning av de svenska införselkvoterna till EU:s normala regelverk. Vi fick fyra år på oss för att göra denna anpassning. Då borde Sverige genast ha inlett en successiv nedtrappning av alkoholskatterna parad med en successiv upptrappning av införselkvoterna. Parallellt borde vi ha satsat på krafttag när det gäller information om alkoholens verkningar och på rejäla polisiära insatser mot langning och mot den till privatinförsel maskerade smugglingen.

I stället valde regeringen att sticka huvudet i busken. Upplysningsverksamheten och polisingripandena lämnades därhän en längre tid innan till slut en utredning tillsattes, som presenterade i och för sig viktiga förslag men alldeles för sent. Under tiden gjorde man inget åt alkoholskatterna, utan dessa fick ligga kvar på oförändrat hög nivå. Våra möjligheter till en successiv anpassning förskingrades.

I motion 2003/04:SkU310 beskrev vi vad som skulle hända om ingenting gjordes beträffande alkoholbeskattningen. Vi hänvisade därvid till de nya införselreglerna den 1 januari 2004 och den förändrade beskattningen i våra närmaste grannländer, bl.a. Danmark och Finland. Vi angav att allt talade för att den inhemska försäljningen skulle komma att tydligt minska samtidigt som konsumtionen ökade. Då kunde förutses inte bara legal införsel utan även ökad illegal försäljning inom landet. En kraftig lageruppbbyggnad av alkoholhaltiga drycker i många svenska hem kunde därutöver med säkerhet förutses. För staten skulle denna utveckling innebära att en allt större del av alkoholförsäljningen beskattades i utlandet och inte i Sverige. Skattebasen skulle helt enkelt komma att exporteras till betydande del om inget gjordes, angav vi.

I vår motion skrev vi då följande: ”Enligt vår uppfattning finns inte skäl att låta denna utveckling fortsätta . . . För att motverka att denna utveckling tar fart är det nödvändigt med en snabb och resolut skatteanpassning.”

Att säga att vår prognos visade sig vara klockren är tyvärr ingen överdrift. Samtidigt var det inte särskilt svårt att förutsäga hur utvecklingen skulle komma att bli vid en ”vänta och se”-attityd från regeringens sida.

Nu har det i praktiken blivit för sent för att nå det som ursprungligen hade varit möjligt, nämligen en anpassning av den svenska alkoholpolitiken i ett läge när prisinstrumentet i stor utsträckning förlorat sin kraft som reglerare av alkoholkonsumtionen. Vi har redan nått den punkt där införseln av billig sprit från utlandet är större än den inhemska försäljningen. De nya införselvägarna, både de legala och de illegala, har redan etablerats. Tull och polis har tappat greppet om den skytteltrafik som sker över gränsen och som inte alls är förenlig med EU-reglerna.

Den utredning som regeringen sent omsider tillsatte förutsäger nu också att den ovan beskrivna utvecklingen kommer att fortsätta om inte beskattningen i rimlig grad anpassas till vad som gäller i vår närmaste omgivning. Likväl väljer regeringen, efter att ha fått nej från sina stödpartier, att inte lägga något förslag till ändrad beskattning av spritdrycker, öl och vin.

Fel! Okänt namn på

Innebörden blir att den beskrivna utvecklingen kommer att fortsätta. Legal och illegal införsel fortsätter att växa, skattebasen eroderas och Systembolaget fortsätter att tappa marknadsandelar.

En tydlig effekt blir också att alkoholen via en informell lageruppbyggnad görs än mer tillgänglig för daglig konsumtion, inte minst för grupper som på grund av detta kan befinna sig i eller hamna i en risksituation.

Vi anser att det är utomordentligt viktigt att regeringen snarast framlägger ett förslag till förändrad alkoholbeskattning. Den fördröjning som skett har lett till att det nu dock torde krävas en alltför stor skattesänkning på sprit för att bryta det mönster som uppstått. Regeringens bristande handlande har sålunda fått konsekvenser. Regeringen har likväl en skyldighet att för riksdagen snarast presentera ett förslag utifrån sin bedömning av lämpligt handlingsalternativ i det läge som frågan nu befinner sig i. I den mån regeringen anser att det nu blivit för sent att sänka spritskatten med hänsyn till etablerade vanor för införsel känns det angeläget att få klarhet i detta och konsekvenserna av ett sådant alternativ för alkoholkonsumtionens struktur.

Det är viktigt att regeringen inom EU koncentrerar sina insatser beträffande alkoholbeskattningen på att gälla höjda minimiskatter på sprit och inte samtidigt för fram krav på minimiskatter på öl och vin som ju inom EU betraktas som matdrycker. En splittrad svensk argumentation minskar möjligheten till framgång just rörande spriten. Vi kan notera att den ansvarige kommissionären uttalat sig positivt till att genomföra just nivåhöjningar på minimiskatten på sprit.

För att få en gynnsammare struktur på alkoholkonsumtionen i Sverige känns det nu särskilt angeläget med en sänkning av skatten på öl och vin. En sådan sänkning skulle också ha gynnsamma effekter på bekämpningen av den mycket omfattande illegala införseln av öl som sker till Sverige och som är till stort men för svensk bryggerinäring.

Vi vill i sammanhanget understryka att alkoholkonsumtionen i Sverige förvisso kan påverkas även i en situation när det inte längre är möjligt att som tidigare förlita sig på prisinstrumentet. Men det fordrar att man lyfter blicken mer till de alternativa påverkansinstrumenten. Erfarenheterna av hur man kunnat påverka tobaksbruket talar för detta. Tyvärr har det visat sig att fasthållandet vid tron på att prisinstrumentet skulle fungera även med de nya införselreglerna har inneburit att genomtänkta åtgärder att påverka totalkonsumtionen i stort lyst med sin frånvaro.

Något fragmentariskt har vi i tidigare motioner pekat på några viktiga saker. ”I det nya läget är det allt angelägnare att säkerställa att det utvecklas en god kultur i alkoholfrågan, där det personliga och familjens ansvarstagande understryks. Mycket viktig är betydelsen av strikt alkoholfria miljöer, där arbetsgivare, personalorganisationer, lärare, skolhälsovård, motorförarna, nykterhetsföreningar m.fl. måste engageras för att kraftfullt understryka betydelsen av detta. Företagshälsovården måste på ett aktivt sätt vara uppmärksam på sjukfrånvaro som orsakas av alkoholmissbruk eller stor konsumtion.”

Vi har noterat att erfarenheter från Kanada tydligt visar att det är möjligt att påverka ”alkoholkulturen” i positiv riktning. Branschens egna organisationer har också efterlyst ”nya tankesätt, aktörer och strategier för att lyckas

Fel! Okänt namn på

tackla problemet”. Det finns sålunda en lyhördhet i samhället för att främja åtgärder som begränsar för hög alkoholkonsumtionen och missbruk.

Symtomatiskt har regeringens ”vänta och se”-attityd också kommit att innebära frånvaro av sådana verksamma åtgärder. Här borde regeringen inbjuda till gemensamma tag för att motverka en icke önskad ökning av det missbruk av alkohol och de alkoholrelaterade sjukdomar och brott i samhället som regelmässigt följer av för hög konsumtion.

Stockholm den 2 oktober 2005

Lennart Hedquist (m)

Ulf Sjösten (m)

Maud Ekendahl (m)

Henrik Westman (m)

Stefan Hagfeldt (m)

Anna Lilliehöök (m)